

Baltijas ekonomiskas telpas transformācijas problēmu
zinātniski-pētnieciskais institūts

INTERNSHIP ON THE TOPIC:

**INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES:
EUROPEAN EXPERIENCE
AND ITS APPLICATION IN TRAINING
IN ECONOMICS AND MANAGEMENT**

JULY 20 – AUGUST 07, 2020

Riga, Latvia

BALTIC RESEARCH INSTITUTE OF TRANSFORMATION
ECONOMIC AREA PROBLEMS (LATVIA)

**“INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES:
EUROPEAN EXPERIENCE AND ITS APPLICATION
IN TRAINING IN ECONOMICS AND
MANAGEMENT”**

Riga, Latvia
2020

UDC 33(08)
In570

Innovative Educational Technologies: European Experience and its Application in Training in Economics and Management. – Internship. – Riga: Baltic Research Institute of Transformation Economic Area Problems, 2020. – 184 p.

Contents

Arych M. I. THE INTERCONNECTION BETWEEN INSURANCE AND FOOD MARKET SECURITY	1
Basiuk T. P. PROBLEM ASPECTS OF ASSESSMENT OF SOCIAL IMPACT OF SOCIALLY ORIENTED STARTUPS	4
Батченко Л. В. РОЗВИТОК ІНТЕГРАТИВНИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	7
Белікова О. Ю. СИСТЕМА ФАКТОРІВ АКЦІОНЕРНОГО СЕРЕДОВИЩА	12
Білорус Т. В. УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМИ РИЗИКАМИ, ПОВ'ЯЗАНИМИ ЗІ ЗВІЛЬНЕННЯМ ПРАЦІВНИКІВ	14
Bulkot O. V. RECENT INDICATORS OF INTERNATIONAL ATTRACTIVENESS OF INVESTMENT ENVIRONMENT OF UKRAINE	18
Вараксіна О. В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	20
Влащенко Н. М. УПРАВЛІНСЬКІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО САНАТОРНО-КУРОРТНОГО КОМПЛЕКСУ ЯК СКЛАДОВОЇ СФЕРИ ТУРИЗМУ	24
Гончар Л. О. КОНЦЕПТУАЛЬНО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ	27
Грицаєнко М. І. ВПЛИВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА	32
Долгий О. О. ПРОФЕСІЙНЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: МЕТА, ОЗНАКИ, ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	37
Дубинська О. С. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ	40
Дугієнко Н. О. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ: ОСОБЛИВОСТІ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	43

Ievsieieva O. O. ACCOUNTING ASPECTS OF E-COMMERCE DURING THE DEVELOPMENT AND IN THE CONTEXT OF CHALLENGES OF THE DIGITAL ECONOMY	47
Жваненко С. А. МОДЕЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ.....	51
Заяць О. І. ІНДЕКС ІНТЕГРОВАНОЇ КОНКУРЕНТНОЇ СИЛИ АНЗСЕРТА.....	54
Зеленко О. О. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ	56
Льїна А. О. МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ ЯК ЗРАЗКУ ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ ЛЮДИНИ ЕКОНОМІЧНОЇ.....	60
Kernasyuk Y. V. MANAGEMENT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A REGIONAL ECONOMY BASED ON AN INNOVATIVE CLUSTER SMART MODEL: EUROPEAN EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR THE KIROVOHRAD REGION	64
Kondratenko N. D. USING E-COMMERCE IN INTERNATIONAL BUSINESS	67
Kraievskiy V. M. INDICATION – INFORMATION SYSTEM – INDICATOR: TRANSACTION INFORMATION OVERFLOW	69
Kraus K. M. NEW QUALITY OF ENTREPRENEURSHIP MANAGEMENT AS A RESULT OF APPLICATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES	72
Kraus N. M. ECONOMY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE-DIGITAL TRANSFORMATIONS AND STRUCTURAL SHIFTS	76
Кулаковська Т. А. ОЦІНКА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД	81
Куредя Н. М. ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ.....	85
Лантух К. О. ПРІОРИТЕТИ БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	88

Македон Г. М. АНАЛІЗ ЗАОЩАДЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ У СВІТІ.....	92
Меленцова О. В. ПОСТКРИЗОВІ ІМПЕРАТИВИ ЗМІНИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ	96
Мельник І. Л. АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ТУРИЗМОМ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	99
Міценко Н. Г. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ БАКАЛАВРІВ З ЕКОНОМІКИ	102
Mishchuk I. P. TASKS AND PRINCIPLES OF COMPETENCE APPROACH IMPLEMENTATION IN TRAINING SYSTEM OF BACHELORS IN ENTREPRENEURSHIP AND TRADE IN UKRAINE.....	106
Нечипорук Л. В. ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКІВ	109
Оліх Л. А. ЗМІНА МОДЕЛІ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗА УМОВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	112
Павліченко Є. В. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ЮРИДИЧНИХ ВУЗАХ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ЗА СПРЯМУВАННЯМ «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ».....	116
Павлюк О. О. СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	118
Підпригора І. В. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	122
Робережна З. М. MODERN BUSINESS TECHNOLOGIES IN ECONOMY AND ENTREPRENEURSHIP	125
Помінова І. І. ЦИФРОВИЙ ХАРАКТЕР СУЧАСНОГО ЕТАПУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	128
Поченчук Г. М. ЦИФРОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ В МЕНЕДЖМЕНТІ	131
Проскуріна М. О. КОНЦЕПЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ ІНДУСТРІЇ	134

Rohanova H. O. LIQUIDITY ASSESSMENT OF A CONFECTIONERY ENTERPRISE	138
Сидоренко О. М. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	140
Сокирко О. С. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ М. ІРПІНЬ)	143
Спіцина А. Є. ІННОВАЦІЙНІСТЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	147
Старух А. І. РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СУСПІЛЬСТВА	151
Тkachenko O. M. WAYS TO PROTECT THE RIGHTS OF FOREIGN INVESTORS IN UKRAINE.....	154
Тkachenko Ю. В. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СТРУКТУРИЗАЦІЄЮ ПОГОДЖЕННЯ ПРОПОЗИЦІЙ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	156
Франів І. А. ПРОСТОРОВЕ ОРГАНІЗУВАННЯ БІЗНЕСУ: ТРАНСПОРТНИЙ ЧИННИК	161
Швець Ю. О. ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	164
Shevchenko O. O. NATIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT MODEL: CONCEPTUAL FUNDAMENTALS OF SOCIAL SECURITY	168
Шелеметьєва Т. В. ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В СВІТІ ТА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОГНОЗИ	171
Янковський В. А. ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ	175

Література:

1. Єдина державна електронна база з питань освіти. Державне підприємство «Інфоресурс». URL: <https://registry.edbo.gov.ua/> (дата звернення: 08.06.2020).
2. Про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Положення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19> (дата звернення: 08.06.2020).
3. Про вищу освіту. Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 06.06.2020).
4. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/266-2015-%D0%BF> (дата звернення: 08.06.2020).
5. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04 березня 2020 р. № 384. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/03/241-gotel-restoran-sprava-B.pdf> (дата звернення: 08.06.2020).
6. Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2006 р. № 1719. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1719-2006-%D0%BF> (дата звернення: 08.06.2020).

Грицаєнко М. І.

*к.е.н., старший викладач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного*

ВПЛИВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА

В теперішній час дослідники розглядають соціальну сферу і підприємницьку діяльність в якості ключових чинників зростання та розвитку світової економіки. Найважливішою характеристикою соціальної сфери є довіра – деякій аванс у людських відносинах стосовно майбутньої діяльності, який формує менталітет людей, забезпечує певний рівень їхнього спілкування та об'єднання в соціальні групи [2, с. 144]. Незважаючи на наявність численних досліджень, взаємовідносини між освітою, довірою та підприємництвом недостатньо вивчені, що обумовлює актуальність обраної теми.

Високий рівень довіри, що виникає як наслідок сприятливої репутації, позитивного попереднього досвіду, прямих особистих контактів, допомагає підприємцям знаходити потенційних клієнтів, отримувати доступ до венчурних капіталів тощо. Саме довіра надає підприємцям можливість розширювати свої особисті мережі зв'язків, завдяки чому отримувати важливі переваги в операційній діяльності. Вважаємо, що в сучасних умовах на формування довіри в суспільстві впливає вища освіта, «...головною ціллю

якої є формування інтелектуального капіталу – сукупності наукових, професійних і загальних знань працівників, що здатні створювати додаткову вартість та забезпечувати конкурентні переваги підприємствам, на яких вони працюють» [3, с. 129].

При визначенні впливу вищої освіти на рівень довіри в суспільстві важливо усвідомити, що він формується під впливом економічних, соціальних, культурних та політичних інтересів населення. Прийняті у суспільстві види взаємовідносин, які тісно переплетені з морально-етичними та культурними нормами, впливають не тільки на стан довіри, але й на соціально-політичне становище та економічний розвиток країни в цілому, головною метою якого є покращення життя кожної людини. В табл. 1 наведені дані щодо залежності оцінок населенням України задоволення власним життям, а також економічної ситуації в країні, які визначені Інститутом соціології НАНУ в рамках проекту «Українське суспільство: моніторинг соціальних змін» [6], від соціальних та економічних факторів.

Відповідно до проведених розрахунків, відсоток респондентів, задоволених своїм життям загалом, на пряму залежить від зміни ВВП на душу населення, ПКС (коефіцієнт кореляції $R = 0,9769$ свідчить про тісну, майже функціональну залежність), а також від коливання сукупного доходу на одного члена сім'ї (коефіцієнт кореляції $R = 0,7832$ – тісний зв'язок).

Розмір ВВП на душу населення, ПКС, а також сукупний дохід на одного члена сім'ї безпосередньо впливають на оцінку респондентами нинішньої економічної ситуації в Україні (коефіцієнти кореляції відповідно $R = 0,7123$ та $R = 0,6402$, що свідчить про наявність тісної та середньої сили прямого зв'язку).

Разом з тим оцінка економічної ситуації в країні має слабкий зв'язок з рівнем довіри в суспільстві, який визначався як відсоток респондентів, які негативно відповіли на питання «Нікому не довіряти – найбезпечніше» (коефіцієнт кореляції $R = 0,1304$ свідчить про слабку силу зв'язку). При цьому безпосередньо рівень довіри в суспільстві з ростом ВВП на душу населення, ПКС, знижується (коефіцієнт регресії $-1,3955$, коефіцієнт кореляції $R = 0,4565$ – середня сила зв'язку). Вважаємо, що це свідчить про прояви кризи довіри в суспільстві, які мають суттєві соціально-економічні наслідки.

Розглядаючи місце довіри в підприємницькій діяльності, доцільно сфокусуватися на інституційній довірі (довірі до організацій) [2]. Так, залежність оцінки нинішньої економічної ситуації в Україні (за 10-бальною шкалою, Y) від рівнів довіри в суспільстві податковій інспекції (за 5-бальною шкалою, x_1), місцевим органам влади (за 5-бальною шкалою, x_2), профспілкам (за 5-бальною шкалою, x_3) та банкам (за 5-бальною шкалою, x_4), яка розрахована за даними 2006-2018 рр., має наступний вигляд:

$$Y = 8,99 + 2,12x_1 - 5,28x_2 + 0,37x_3 + 0,34x_4.$$

Таблиця 1

**Залежності кількості респондентів, задоволених своїм життям,
оцінкою ними економічної ситуації в Україні,
рівня довіри в суспільстві від факторів**

Залежна змінна (результативний показник, Y)	Незалежна змінна (фактор, що впливає на результат, X)	Рівняння лінії залежності	Коефіцієнти кореляції (R) детермінації (D)
Кількість респондентів, задоволених своїм життям загалом, %	ВВП на душу населення, ПКС, тис міжнародних доларів	$y = 3,4651x + 3,6354$	R = 0,9769 D = 0,8967
Кількість респондентів, задоволених своїм життям загалом, %	Сукупний дохід на одного члена сім'ї за місяць, 10 доларових еквівалентів	$y = 0,0996x + 18,438$	R = 0,7832 D = 0,6134
Оцінка нинішньої економічної ситуації в Україні (за 10-бальною шкалою)	ВВП на душу населення, ПКС, тис міжнародних доларів	$y = 0,2144x + 0,9262$	R = 0,7123 D = 0,5073
Оцінка нинішньої економічної ситуації в Україні (за 10-бальною шкалою)	Сукупний дохід на одного члена сім'ї за місяць, 10 доларових еквівалентів	$y = 0,0723x + 1,6955$	R = 0,6402 D = 0,4098
Оцінка нинішньої економічної ситуації в Україні (за 10-бальною шкалою)	Рівень довіри в суспільстві, %	$y = 0,0203x + 2,0252$	R = 0,1304 D = 0,017
Рівень довіри в суспільстві, %	ВВП на душу населення, ПКС, тис міжнародних доларів	$y = -1,3955x + 45,058$	R = 0,4565 D = 0,2084
Рівень довіри в суспільстві, %	Оцінка нинішньої економічної ситуації в Україні (за 10-бальною шкалою)	$y = 0,8371x + 31,442$	R = 0,1304 D = 0,017

Джерело: розраховано за даними [1; 6]

Модель підтверджує наявність прямого зв'язку між оцінкою респондентами економічної ситуації в країні та рівнями довіри податковій інспекції, профспілкам і банкам, оберненого зв'язку – з рівнем довіри місцевим органам влади. Коефіцієнт множинної кореляції R дорівнює 0,985, що свідчить про тісний (майже функціональний) зв'язок. Критерій Фішера F дорівнює 24,4 – більше за табличне значення 6,39, що підтверджує значимість моделі.

Нами проаналізована відповідна залежність місця України в рейтингу ступеня сприятливості умов ведення бізнесу (Y), який щорічно визначається Групою Світового банку (Doing Business) [5]:

$$Y = 359,18 + 358,98x_1 - 219,9x_2 - 137,51x_3 - 82,25x_4.$$

Дослідження свідчать про те, що покращення позиції України в рейтингу ступеня сприятливості умов ведення бізнесу супроводжувалось відповідними позитивними змінами рівня довіри в суспільстві місцевим органам влади, профспілкам і банкам, негативними змінами – довірою податковій інспекції. Коефіцієнт множинної кореляції R дорівнює 0,907, що свідчить про тісний (майже функціональний) зв'язок між результативною та факторними ознаками. Критерій Фішера F дорівнює 13,48 – більше за табличне значення 6,39, що підтверджує значимість моделі.

Довіра впливає не тільки на стан економіки країни в цілому, але й на окремо взятих індивідів. Зокрема, довіру доцільно розглядати як фактор, який в умовах невизначеності суттєво впливає на процес прийняття людиною рішення почати займатися підприємництвом, відкрити власну справу [2, с. 147]. Безумовно, створення нових (в першу чергу малих) підприємств свідчить про розвиток підприємництва та має позитивний вплив на економіку країни в цілому. На рис. 1 наведені дані про кількість суб'єктів малого підприємництва та рівень довіри в суспільстві в динаміці за 2010-2018 рр.

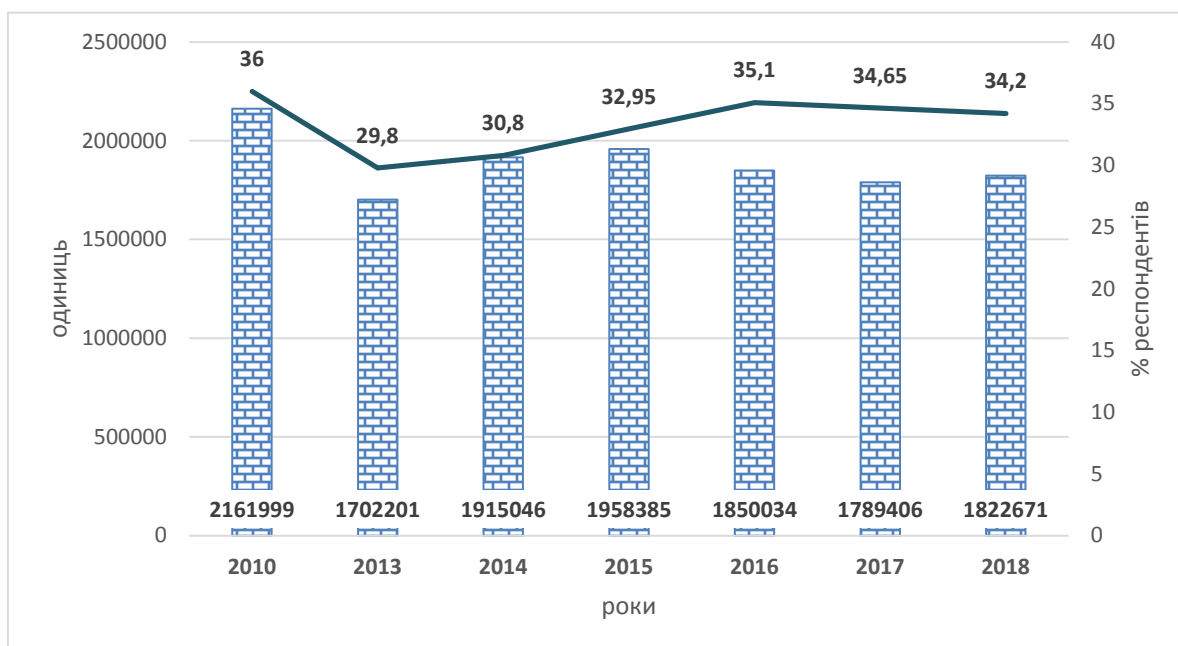

Рис. 1. Динаміка кількості суб'єктів малого підприємництва (одиниць) та рівня довіри в суспільстві (%)

Джерело: складено за даними [4; 6]

Зв'язок між кількістю суб'єктів малого підприємництва (Y) та рівнем довіри в суспільстві (x) має наступний вид:

$$y = 32697x + 794989; R = 0,5098; D = 0,2599$$

Тобто зростання рівня довіри в суспільстві на один відсоток супроводжується відповідним збільшенням кількості суб'єктів малого підприємництва на 32,7 тис. одиниць. Коефіцієнт кореляції $R = 0,5098$ свідчить про наявність середньої сили зв'язку між ознаками.

Вважаємо, що комплекс заходів з підтримки малого підприємництва, спрямований на реалізацію стратегічних завдань, які реалізуються сьогодні в Україні, повинен бути доповнений спеціальним механізмом об'єднання ініціативи населення, підприємництва, влади та вищої освіти для ув'язки взаємних очікувань та інтересів. З цією метою пропонуємо створення: електронних реєстрів (запитів населення на відкриття суб'єктів малого підприємництва; пропозицій місцевих органів влади щодо ключових напрямів розвитку підприємництва; бізнес-ідей та бізнес-проектів, що пропонуються підприємцями для реалізації в регіоні); системи індикаторів для аналізу розвитку вищої освіти та підприємництва; моніторингу рівня довіри в суспільстві регіону.

Рівень довіри в суспільстві залежить від ставлення населення до результатів діяльності закладів вищої освіти і виражається через суспільне визнання підготовлених фахівців. Критерієм довіри стає конкурентоспроможність вищої освіти в цілому, а також конкретного закладу вищої освіти та його випускників [3, с. 134]. Перспективою подальших досліджень є визначення напрямів інституційних перетворень, які сприятимуть розвитку вищої освіти, розширенню довіри та стимулюванню розвитку підприємництва в країні.

Література:

1. Валовий внутрішній продукт на душу населення на основі паритету купівельної спроможності в поточних цінах // *Споема. World Data Atlas* : веб-сайт. URL: <https://knoema.com/> (дата звернення: 15.07.2020).
2. Грицаєнко М.І. Довіра як передумова розвитку підприємницької діяльності. *Бізнес Інформ*. 2016. № 12. С. 143-148.
3. Грицаєнко М.І. Роль ВНЗ у формуванні соціального капіталу регіону. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 8. С. 129-136.
4. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва : збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2019. 374 с.
5. Показник сприятливості умов ведення бізнесу // *The World Bank* : веб-сайт. URL: <https://www.doingbusiness.org/> (дата звернення: 15.07.2020).
6. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін : збірник. Київ : Інститут соціології НАН України, 2018. Вип. 6(20). 526 с.